

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ СТОШИЋ против СРБИЈЕ

(представка број 64931/10)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

1. октобар 2013. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редаторских промена.

**У предмету Стошић против Србије,
Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању
Већа у саставу:**

Guido Raimondi, *председник,*

Danutė Jočienė,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Işıl Karakaş,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, *судије,*

и Stanley Naismith, *секретар Одељења,*

после већања на затвореној седници одржаној 10. септембра 2013.
године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 64931/10) против Републике Србије коју је Суду поднео према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“), српски држављанин, г. Гојко Стошић (у даљем тексту: „Подносилац представке“), 29. септембра 2010. године.

2. Подносиоца представке су заступали г. М. Марјановић и гђа М. Дедовић – Марјановић, адвокати из Лесковца. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Представка је 30. марта 2012. године достављена Влади. Такође је одлучено да се допуштеност и основаност представке разматрају истовремено (члан 29. став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

4. Подносилац представке је држављанин Србије рођен 1943. године и живи у Лесковцу.

I ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

A. Увод

5. Подносилац представке је био запослен у „ЛТЕКС“- у (у стечају), предузећу из Лесковца (у даљем тексту: „Дужник“). Пошто дужник није испунио уговорне обавезе према њему, подносилац представке је против њега покренуо три круга парничних поступака.

B. Први круг парничног и извршног поступка

6. Општински суд у Лесковцу је 20. априла 2001. године наложио дужнику да подносиоцу представке исплати:

(i) накнаду за годишњи одмор за 1998. годину у износу од РСД 700, плус камату; и

(ii) РСД 1.490 за судске трошкове, плус камату.

7. Пресуда је постала правоснажна 14. маја 2001. године.

8. Подносилац представке је 23. августа 2002. године поднео предлог за извршење горе наведене пресуде.

9. Општински суд у Лесковцу је 29. августа 2002. године усвојио предлог подносиоца представке и донео решење о извршењу.

10. Извршни поступак је прекинут 25. фебруара 2004. године зато што је дужник био у поступку реструктурирања.

11. Подносилац представке је 20. октобра 2006. године затражио од Општинског суда у Лесковцу да настави извршење.

12. Извршни поступак је поново прекинут 11. марта 2011. године зато што је у односу на дужника отворен стечајни поступак.

B. Други круг парничног и извршног поступка

13. Општински суд у Лесковцу је 19. јуна 2003. године пресудио у корист подносиоца представке и дужнику наложио да му плати:

(i) заостале плате за период од 1. јула 2001. године до 31. децембра 2002. године, плус камату; и

(ii) доприносе за пензијско, инвалидско, здравствено осигурање и за осигурање за случај незапослености, приспеле за следеће периоде: од 1. јануара 1991. године до 31. децембра 1992. године; од 1. јануара 1994. године до 31. децембра 1996. године, и од 1. јула 2002. године до 31. децембра 2002. године.

14. Пресуда је постала правоснажна 20. јула 2003. године.

15. Подносилац представке је 20. октобра 2006. године затражио извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно изврши продајом дужникове покретне имовине.

16. Општински суд у Лесковцу је 25. октобра 2006. године прихватио предлог подносиоца представке и донео решење о извршењу.

17. Подносилац представке је 17. марта 2008. године поднео још један предлог за извршење пресуде, овога пута предложивши да се она изврши путем јавне продаје дужникове одређене непокретне имовине.

18. Општински суд у Лесковцу није никада одлучио о предлогу подносиоца представке од 17. марта 2008. године, већ је уместо тога, 23. јуна те године обуставио извршни поступак зато што подносилац представке није уплатио депозит од РСД 640 на рачун трошкова извршења.

Г. Трећи круг парничног и извршног поступка

19. Општински суд у Лесковцу је 14. марта 2007. године пресудио у корист подносиоца представке и дужнику наложио да му плати;

(i) заостале плате од 1. јануара 2003. године до 11. октобра 2005. године, плус камату; и

(ii) доприносе за пензијско, инвалидско, здравствено осигурање и за осигурање за случај незапослености, приспеле за следеће периоде: од 1. јануара 2005. године до 11. октобра 2005. године.

20. Пресуда је постала правоснажна 19. априла 2007. године.

21. Подносилац представке је 14. марта 2008. године поднео предлог за извршење горе наведене пресуде.

22. Општински суд у Лесковцу је 12. октобра 2009. године коначно усвојио предлог подносиоца представке и наложио извршење његовог новчаног потраживања. Извршни поступак у вези са исплатом доприноса за социјално осигурање је обустављен. Суд је решењем подносицу представке досудио фиксни износ на име трошкова извршења.

23. Адвокат подносиоца представке је уложио жалбу Вишем суду у Лесковцу.

24. Виши суд у Лесковцу је 7. априла 2011. године вратио спис првостепеном суду, наложивши му да обустави извршни поступак зато што је у односу на дужника отворен стечајни поступак.

Д. Стечајни поступак

25. Против дужника је покренут претходни стечајни поступак 16. априла 2010. године пред Трговинским судом у Лесковцу.

26. Суд је 13. јула 2010. године донео привремену меру и забранио предузимање било какве извршне радње против дужника.

27. Он је 25. јануара 2011. године отворио стечајни поступак у односу на дужника.

28. Подносилац представке је у мају 2011. године благовремено пријавио потраживање за износе наведене у пресудама од 20. априла 2001. године, 19. јуна 2003. године и 14. марта 2007. године.

29. Потраживања подносиоца представке на основу горе наведених пресуда су призната 6. децембра 2011. године у укупном износу од РСД 864.838,93.

30. Нека имовина дужника је продата 14. септембра 2012. године.

31. До дана доношења ове пресуде, стечајни поступак у односу на дужника је још увек у току.

Б. Статус дужника

32. Дужник је приватизован 5. децембра 2006. године.

33. Уговор о продаји дужникове имовине поништен је 8. априла 2008. године зато што купац није испунио његове уговорне обавезе.

34. Од јуна 2008. године имовина дужника се састојала од већинског државног капитала.

Е. Остале релевантне чињенице

35. Подносилац представке је 31. октобра 2010. године поднео заједничку уставну жалбу са другим бившим запосленим лицима код дужника.

36. До дана доношења ове пресуде, поступак пред Уставним судом је још увек у току.

II РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Закон о извршном поступку из 2000. године („Сл. лист СРЈ“, бр. 28/00, 73/00 и 71/01)

37. Члан 4. став 1. прописивао је да се сви извршни поступци морају хитно спровести. Чланови 63-84, 134-176 и 180-188 утврдили су детаље извршења банкарским преносом или продајом покретне и непокретне имовине дужника.

Б. Закон о извршном поступку из 2004. године (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“ – „Сл. гласник РС“ - број 125/04)

38. Закон о извршном поступку из 2004. године (у даљем тексту: „Закон из 2004. године“) ступио је на снагу 23. фебруара 2005. године,

чиме је Закон о извршном поступку из 2000. године стављен ван снаге (у даљем тексту: „Закон из 2000. године“). Члан 5. став 1. Закона из 2004. године прописује да се сви извршни поступци морају хитно спровести. У складу са чланом 12. став 5, жалба против решења о извршењу у начелу не обуставља извршење. У складу са чланом 304., сви извршни поступци покренути пре 23. фебруара 2005. године морају се спровести према претходном Закону из 2000. године.

В. Закон о стечају („Сл. гласник РС“, бр. 104/2009, 99/2011 и 71/2012)

39. Овај Закон регулише оквир за покретање и спровођење стечајног поступка против правних лица. Члан 2. прописује да је циљ стечаја да осигура најповољније колективно измирење повериоца. Члан 8. наводи да се сви стечајни поступци морају хитно спровести. У складу са чл. 19. став 1. и чланом 22. став 1., у стечајном поступку против друштвених/државних предузећа улогу стечајног управника обавља Агенција за приватизацију. Члан 93. ст. 1. и 2. прописује да „од датума покретања стечајног поступка“ дужник не може истовремено бити предмет посебног извршног поступка. Сви извршни поступци у току се стога обустављају, док се нови извршни поступци не могу покренути све док је стечајни поступак још у току.

Г. Остало релевантно домаће право и пракса

40. Релевантно домаће право у вези са статусом друштвених предузећа изнето је у предмету *Р. Качапор и друге подносиоце представки против Србије* (бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06, ст. 57-64 и ст. 71-76, 15. јануар 2008. године). Даље, релевантна судска пракса Уставног суда у вези са друштвеним предузећима, заједно са релевантним одредбама у вези са уставним жалбама и приватизацијом друштвених предузећа изнете су у предмету *Маринковић против Србије* ((одлука) број 5353/11, 29. јануар 2013. године, ст. 26-29 и ст. 31-44).

ПРАВО

I НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. КОНВЕНЦИЈЕ И ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БРОЈ 1

41. Подносилац представке се жалио због пропуста Тужене државе да изврши правоснажне пресуде донете у његову корист против истог

друштвеног/државног предузећа. Он се ослонио на члан 6. Конвенције и члан 1. Протокола број 1 који, у релевантном делу, гласе како следи:

Члан 6. став 1.

„Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона.“

Члан 1. Протокола број 1

„Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.“

А. Допуштеност

1. Исцрпљеност домаћих правних средстава

42. Влада је изнела да је Уставни суд ускладио своју судску праксу са праксом Суда у контексту одговорности Тужене државе за неизвршење правоснажних пресуда донетих против друштвених предузећа. Она је даље тврдила да предмет подносиоца представке још није решен пред Уставним судом, и да његову представку због тога треба одбацити због неисцрпљења домаћих правних средстава.

43. Подносилац представке је тврдио да се уставна жалба не може сматрати делотворном у посебним околностима његовог предмета.

44. Суд примећује да је већ утврдио у предметима као што је предмет подносиоца представке да уставну жалбу заиста треба сматрати делотворним правним средством у оквиру значења члана 35. став 1. Конвенције, али само у односу на представке против Србије поднете после 21. јуна 2012. године (видети *Маринковић против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 59.). Он не види ниједан разлог да утврди другачије у конкретном случају, и констатује да је подносилац представке поднео своје представке Суду 29. септембра 2010. године.

45. Произилази да се примедбе Владе у вези са исцрпљењем домаћих правних средстава морају одбити.

2. Закључак

46. Суд сматра, штавише, да притужбе подносиоца представке нису очигледно неосноване у оквиру значења члана 35. став 3. Конвенције.

Нису утврђене никакве друге основе да се оне прогласе недопуштеним. Због тога се оне морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Аргументи странака

47. У вези са првим кругом извршног поступка, Влада је приметила да је он обустављен 25. фебруара 2004. године, пре него што је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године, и да је дужник приватизован 5. децембра 2006. године. Узимајући ово у обзир, она је изнела да се одговорност Тужене државе може једино утврдити за период од 8. априла 2008. године, када је приватизација дужника поништена, и 13. јула 2010. године, када је Трговински суд забранио предузимање било каквих радњи против дужника.

48. У вези са другим кругом поступка, Влада је тврдила да се држава не може сматрати одговорном за повреду права подносиоца представке зато што он током извршног поступка није поштовао судско решење којим се захтева да унапред плати трошкове извршења.

49. У вези са трећим кругом поступка, Влада је приметила да је предметна пресуда донета пошто је дужник приватизован и да се у том смислу Тужена држава не може сматрати одговорном што је наводно повредила права подносиоца представке. Тврдила је да је подносилац представке допринео дужини извршног поступка пошто је подносио жалбе против судских одлука.

50. Најзад, Влада је изнела да одговорност Тужене државе може постојати само у оној мери у којој се то односи на извршни поступак против дужника, док каснији стечајни поступак против дужника не би требало ценити у контексту повреде права из Конвенције. Такође је тврдила да се држава не може сматрати одговорном за то што дужник нема средстава.

51. Подносилац представке се са тим није сложио и поновио је своје првобитне притужбе.

2. Оцена Суда

52. Суд примећује да су правоснажне пресуде у корист подносиоца представке донете 20. априла 2001. године, 19. јуна 2003. године и 14. марта 2007. године и да су постале правоснажне 14. маја 2001. године, 20. јула 2003. године и 19. априла 2007. године, али да су остале неизвршене.

53. Суд подсећа да је, без обзира да ли је дужник приватно или државно предузеће, на држави да предузме све неопходне кораке, у оквиру њене надлежности, да изврши правоснажну судску пресуду и да, тиме, осигура делотворно учешће њеног целокупног апарата

(видети, *mutatis mutandis*, *Pini и други против Румуније*, бр.78028/01 и 78030/01, ст. 174-189, ЕЦХР 2004-V и, *mutatis mutandis*, *Hornsby против Грчке*, 19. март 1997. године, став 41., *Извештаји о пресудама и одлукама* 1997-II). Према томе, чињеница да је дужник био приватизован у одређеном временском периоду не може да ослободи Тужену државу обавезе према Конвенцији да предузме све неопходне кораке да осигура извршење правоснажне судске пресуде донете у корист подносиоца представке.

54. Иако је извршни поступак у односу на пресуду од 20. априла 2001. године обустављен 25. фебруара 2004. године зато што је дужник био у поступку реструктурирања, он је обновљен и поново обустављен 11. марта 2011. године зато што је отворен стечајни поступак у односу на дужника. Влада, међутим, није понудила ниједан уверљив аргумент који оправдава кашњења у првом кругу извршног поступка. Суд констатује да пресуда од 20. априла 2001. године, иако је правоснажна и извршна почев од маја 2001. године, тек треба да се изврши. Спорна ситуација стога већ није решена више од девет година и шест месеци од ратификације Конвенције и Протокола број 1 од стране Тужене државе, 3. марта 2004. године (период који спада у надлежност Суда *ratione temporis*).

55. У контексту друштвених/државних предузећа, период неизвршења не би требало да буде ограничен само на фазу извршења, већ такође треба да обухвати и каснији стечајни поступак (видети, између осталог, *P. Качанор и друге подносиоце представки*, цитирана у горњем тексту, став 115.). С обзиром на чињеницу да је током стечајног поступка подносилац представке благовремено поднео своје захтеве на основу пресуда донетих у његову корист против дужника, укључујући и потраживања на основу пресуде од 19. јуна 2003. године, аргумент Владе који се ослања на пропуст подносиоца представке да унапред уплати трошкове извршног поступка је небитан у околностима предмета. Штавише, Суд није убеђен да би плаћање трошкова извршења унапред у сваком случају довело до извршења предметне пресуде у недостатку доказа који показују да је бар једна пресуда донета против дужника, у случајевима сличним случају подносиоца представке, била извршена.

56. Иако је тачно да је пресуда од 14. марта 2007. године усвојена када је дужник био приватно предузеће, примећено је да је приватизација дужника поништена 8. априла 2008. године и да је сада у потпуности у државном власништву.

57. У складу са домаћим законом, жалба на решење о извршењу не обуставља извршење (видети став 38. у горњем тексту), па се према томе тврдња Владе да је подносилац представке допринео дужини трећег круга извршног поступка не може сматрати уверљивом.

58. Обавеза државе је да осигура да се одлуке против њених органа, или тела или предузећа која су у власништву или под контролом државе, извршавају на време, а држава не може да наводи недостатак средстава као изговор за неизвршење пресуде против ње или њених органа или предузећа под њеном контролом (видети *Yuriy Nikolayevich Ivanov против Украјине*, број 40450/04, став 54., 15. октобар 2009. године).

59. Подносилац представке је тражио извршење три правоснажне пресуде усвојене у његову корист 23. августа 2002. године, 20. октобра 2006. године и 14. марта 2008. године. У мају 2011. године, током стечајног поступка, он је поднео пријаву потраживања на основу горе наведених пресуда, а 6. децембра 2011. године Трговински суд у Лесковцу је признао потраживања подносиоца представке. Стога, период измирења дуга у случају подносиоца представке до сада траје између пет година и пет месеци и девет година и шест месеци од када је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године.

60. Суд примећује да је он често утврђивао повреде члана 6. Конвенције и/или члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију у случајевима који покрећу питања слична онима у овом случају (видети *Р. Качапор и друге подносиоце представки*, цитирана у горњем тексту, ст. 115-116 и став 120; *Марчић и други против Србије*, број 17556/05, став 60., 30. октобар 2007. године; *Црнишанин и други против Србије*, бр. 35835/05, 43548/05, 43569/05 и 36986/06, ст. 123-124 и ст. 133-134, 13. јануар 2009. године; *Рашкових и Милуновић против Србије*, бр. 1789/07 и 28058/07, став 74. и став 79., 31. мај 2011. године; и *Адамовић против Србије*, број 41703/06, став 41., 2. октобар 2012. године). Суд у овом предмету не налази ниједан аргумент који би могао да га убеди да донесе другачији закључак.

61. Према томе, Суд налази да је дошло до повреде члана 6. Конвенције и члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију.

III ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

62. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.“

A. Штета и трошкови

63. Подносилац представке је тражио да се држави наложи да исплати, из сопствених средстава, суме досуђене правоснажним пресудама донетим у његову корист и 4.000 евра (ЕУР) на име

претрпљене нематеријалне штете. Подносилац представке је такође тражио 1.972,11 евра за судске трошкове настале пред домаћим судовима и пред Судом.

64. Влада је сматрала да су ови захтеви претерани и неоправдани.

65. С обзиром на повреде утврђене у овом случају и на његову судску праксу (видети *Р. Качанор и друге подносиоце представки*, цитирана у горњем тексту, ст. 123-126, и *Црнишанин и други против Србије*, цитирана у горњем тексту, став 139.), Суд сматра да се захтев подносиоца представке за материјалну штету мора прихватити. Влада ће према томе исплатити подносиоцу представке суме досуђене правоснажним домаћим пресудама од 20. априла 2001. године, 19. јуна 2003. године и 14. марта 2007. године, умањене за износе који су можда већ исплаћени у вези са наведеним пресудама.

66. У вези са захтевом подносиоца представке за нематеријалну штету, Суд подсећа да је он као међународни правосудни орган зависан од сагласности држава потписница Конвенције, и да је његов главни задатак да осигура поштовање људских права, а не да детаљно и исцрпно надокнађује губитке подносиоца представки. За разлику од националних законодавстава, нагласак делатности Суда је на доношењу јавних пресуда које утврђују стандарде људских права широм Европе.

67. Из тог разлога, у случајевима у којима су жртве биле у сличној ситуацији, потребан је можда јединствен приступ. Овај приступ ће осигурати да подносиоци представке буду обештећени и да никакав диспарат у нивоу накнада неће имати раздоран утицај на подносиоце представки (видети, на пример, случајеве *Goncharova и други и 68 других „Привилегованих пензионера“ против Русије*, бр. 23113/08 et al., ст. 22-24, 15. октобар 2009. године). Суд примећује да је овај случај један од многих сличних случајева који се односе на обавезу Тужене државе за пропусте да изврши правоснажне домаће пресуде донете против друштвених/државних предузећа.

68. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да је оправдано и правично да подносиоцу представке досуди 2.000 евра. Ова сума треба да покрије нематеријалну штету, као и трошкове.

Б. Затезна камата

69. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку допуштеном;
2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. Конвенције и члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију;
3. *Утврђује*
 - (а) да Тужена држава треба да исплати подносицу представке из сопствених средстава, и у року од три месеца од датума када пресуда донета у његову корист постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, износе досуђене правоснажним домаћим пресудама донетим у његову корист, умањене за износе који су могли већ бити плаћени у односу на наведене пресуде;
 - (б) да Тужена држава треба да плати подносиоцу представке, у истом року, 2.000 (две хиљаде) евра на име нематеријалне штете, трошкова, плус порез који се може платити на наведени износ, који ће се претворити у валуту Тужене државе по стопи важећој на дан измирења;
 - (в) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке у законском периоду уз додатак од три процентна поена;
4. *Одбија* преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 1. октобар 2013. године, у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Guido Raimondi
Председник